

Einar Corneliussens seneste arbeid . . .

(forts. fra 2. side.)

Det har tatt uhyggelig lang tid med trykning, forsinket ved sommerferier, innbinding osv. Vi får prøve å trøste oss med «bedre sent enn aldri». Hadde jeg ant hva tid det ville ta, ville jeg nok, tross alle ønsker om å få stoffet som et offentlig dokument, ha fått ordnet med stensilering på privat bekostning.

Det er for en utenforstående uforståelig at bl. a. innbindingen kan ha sinket. Den er høyst enkel. Der er intet bind — kun en sammenhefting. Hadde myndighetene vært besjelet av et inntest ønske om å få opplysningene fram snarest, måtte de tekniske vanskeligheter kunne være overvunnet.

Advokat Einar Corneliussens skrift er selvsagt ikke fullkomment.

Vil man utgi et skrift om et emne, hvor der stadig kommer nye opplysninger, har man valget mellom to framgangsmåter:

Man kan bearbeide stoffet som det foreligger til en bestemt dato og ikke la seg påvirke av de opplysninger, som strømmer inn senere. På den måte kan man få et helstøpt fast komponert verk, hva det utvilsomt med framtiden for øye er det beste, når bare dagen for arbeidets avslutning og det begrensede kildemateriale tydelig markeres. Men svakheten blir, at verket tildels vil virke noe antikvert allerede den dag det kommer leserne i hende.

Man kan også gå den motsatte vei og ta med alt nytt like til siste kor-

rektur. Det gjør verket mer aktuelt — men vil uvegerlig gå ut over komposisjonen og over stilen.

Advokat Corneliussen har funnet å burde løse dette problem ved å innflette en etterskrift. Denne er avsluttet 3. desbr. og omhandler de etter selve arbeidets avslutning framkomne nye momenter. Disse er Langelands bok og riksrettsdebatten i Odels-tinget. Angående Langelands bok har Corneliussen også lest lederne i Morgenbladet og Farmand og forskjellige artikler i Tønsbergs Blad. Dette er hans materiale. Advokat Corneliussen gir Langeland rett i det vesentlige:

«Langeland må ha ubetinget rett i at alt må ses i sammenheng (slik som Høyesterett i mange anvendelser har poengtert og slik som det også på svært mange steder er kommet fram under riksrettsdebatten).

Gjennom Langelands inntreknin av stoff og særlig ved hans personlige kommentarer er der framkommet mange og sterke bebreidelser mot mange og høyst forskjellige grupper innen «landssvikoppgjørets» ramme. Og ingen gruppe kan her bedømmes isolert. Man kan ikke skrinlegge eller bagatellisere oppgjøret med enkelte grupper og kjøre videre mot andre grupper som om intet for så vidt var hendt. Og hele Langelands poeng med «Dømmer ikke» er jo klart nok dette, at når man først er gått så langt i å ville avskrive alt det som mange vil se som begåtte synder og tildels store synder fra meget viktige grupper, da må det føre til stor varsomhet ved bedømmelsen av de grupper, mot hvem oppgjøret føres videre.

I dette siste er jeg helt enig, og det vil vel for så vidt alle måtte være.

Imidlertid er jeg også langt enig i den kritikk mot Langelands bok som er kommet fram i de forskjellige avisartikler jeg har nevnt. Den går jo stort-

sett ut på at nettopp med Langelands egne utgangspunkter har han vært forstram i sin positive kritikk mot de grupper og personer, om hvem han mener at de har handlet uriktig. Og som man ville ha måttet bedømme tildels meget strengt, hvis man først hadde tatt det utgangspunkt, at her må der bli å dømme over hele linjen. Men nå må man vel i virkeligheten si at Langelands utgangspunkt er det motsatte, nemlig dette at når alle disse grupper går fri, må dette også influere på bedømmelsen av de andre grupper, hvor man under oppgjøret har gått og synes fortsatt å ville gå forholdsvis langt strengere fram. Herunder må man jo heller ikke overse at Langelands stadig gjentatte utgangspunkt jo også er dette, at man under landssvikoppgjøret — oppgjøret med landsforræderne — burde ha gått fram etter det prinsipp, at det var nødvendig å ta de virkelige store syndere meget hardt, men at man på den annen side måtte gå langt i å avskrive de små synder. Altså således at han selv prinsipielt mener at man har tatt med så rent for mange.

Jeg bygger på den samme oppfatning, men skal ikke utdype mine egne meninger.

Det er heller ikke tvilsomt, at såvel Langeland som advokat Corneliussen har satt seg fore å ta et oppgjør med oppgjøret. Det er reaksjonen mot den måte hvorpå der er gått fram, som nå endelig melder seg for alvor. Begge bygger på offisielle men tidligere meget vanskelig tilgjengelige dokumenter. Begge har søkt å behandle disse med omhu, selv om det kan være delte meninger om enkelte konklusjoner, tildels til skade for navngitte personer.

Overfor Langeland har Justisdepartementet, tildels til beskyttelse av sine

egne embetsmenn, oppnevnt en seftesriksadvokat.

Advokat Einar Corneliussens juridisk beherskede behandling av stoffet utelukker en tilsvarende framgangsmåte. Men som angrep på visse deler av rettsoppgjøret, er hans framstilling farligere for dette. Men det frie ords rett danner en av grunnpillarene i norsk demokrati og må forutsettes respektert.

Advokat Corneliussen refererer atskillig fra riksrettsdebatten og fra protokollkomiteens innstilling. Dette gir verket økt verdi. Jeg ville dog hå foretrukket om han hadde sitert riksrettsdebatten i dens helhet, for såvidt angår Administrasjonsrådet og nemnda for industri og omsetning. De kretser som leser Stortingstidende og de som leser advokat Corneliussens framstilling, er begrenset men forskjellige. Tilsammen omfatter de meget betydelige mennesker som hver for seg over stor innflytelse blant sine medborgere.

I en henseende er jeg ikke enig med advokat Corneliussen. Initiativet til samarbeidet med okkupantene utgikk visstnok ikke fra næringslivets menn, men fra Administrasjonsrådet. Men den form det fikk gjennom oppnevelsen, nemnda for industri og omsetning, skyldtes en begrenset om enn meget aktiv krets innen industrien. Disse menn bør vedstå seg dette ansvar, som også sitt ansvar forøvrig.

Advokat Corneliussens skrift er en milepel på vei mot sannheten. Men vi må videre.

Lorentz Vogt.